

Vuorovaikutuksesta Venäjä-yhteistyön avaimet

Saimaan ammattikorkeakoulu järjesti yhdessä Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Aleksanteri-instituutin kanssa Venäjän kanssa tehtävää korkeakoulu yhteistyötä käsittelevän tiedonkeruu- ja *benchmarking*-seminaarin Lappeenrannassa ystävänpäivänä 14.2. Seminaarin aamupäivä koostui asiantuntijapuheenvuoroista ja iltapäivä *Learning Cafe* -ryhmätyöskentelystä sekä paneelikeskustelusta. Päivän päätti vapaa-muotoinen *benchmarking*-ilta, jossa osallistujilla oli tilaisuus Venäjä-yhteistyökokemusten vaihtoon.

Saimaan ammattikorkeakoulun rehtori Anneli Pirttilä avasi seminaarin katsauksellaan Etelä-Karjalaan ”Suomen venäläisimpänä maakuntana”. Pirttilän mukaan Lappeenranta-Imatra-kaupunkiseutu on muuttunut aidoksi osaksi Pietarin metropolialuetta: siitä on tullut uusi Viipuri, jossa ihmisten liikkuvuus ja yritysten vilkas liiketoiminta on molemminpuolista. Tästä todistaa Pirttilän mukaan myös se, että erityisesti Pietarin alueelta pendelöidään iltaisin ja viikonloppuisin täydennyskoulutukseen Lappeenrantaan. Venäläisiä korkeakouluopiskelijoita on Saimaan ammattikorkeakoulussa 239 ja Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa 172. Suomalaiseen ammattikorkeakoulutukseen hakevien venäläisten keskuudessa ammattikorkeakoulujen top 3:een lukeutuvat Saimaan AMK, Mikkelin AMK ja Savonia. Kiinnostusta löytyy myös toiseen suuntaan: Lappeenrannassa lähes 24 % ikäluokastaan valitsi venäjän peruskoulun 4. luokalta alkavaksi pitkäksi kieleksi.

Opetusneuvos Erja Heikkinen Opetus- ja kulttuuriministeriöstä painotti kumppanuuksien, erityi-

sesti Venäjä-suhteiden, tärkeyttä Suomelle pienenä maana ja toimijana kansainvälisellä kentällä. Suomen Venäjä-yhteistyötä ovat myös vauhdittaneet Venäjän WTO-jäsenyys, Bolognan prosessiin liittyminen, sekä käynnissä olevat OECD-jäsenyysneuvottelut. Näiden prosessien kautta on syntynyt yhteisiä toimintamalleja, joihin on molemmin puolin allekirjoituksilla sitouduttu. Heikkinen kuitenkin korosti sitä, että tulevaisuus näyttää, missä määrin ohjeistukset tulevat ohjaamaan maiden välistä toimintaa. Heikkinen vertaili Suomen Venäjä-yhteistyötä USA-yhteistyöhön kertoen, että USA:n kanssa Suomessa on paljon yhteisiä hankkeita mm. tekniikan ja lääketieteen aloilla, kun taas Venäjän kanssa yhteistyötä tehdään ennen kaikkea pehmeämmillä aloilla, kuten humanistisilla aloilla sekä yhteiskunta- ja kauppatieteissä. OKM:n tavoitteena onkin, että alakohtainen yhteistyö Venäjän kanssa lisääntyy. Koska opiskelijoiden ja muun henkilökunnan liikkuminen on tärkeä osa yhteistyötä, pidetään ministeriössä tärkeänä, että vaihto-opiskeluista on konkreettista hyötyä opiskelijoille. Opintojen tunnustamiseen liittyvät kysymykset ovatkin tällä hetkellä OKM:n agendalla. Lopuksi Heikkinen korosti yhteistyön molemminpuolisuutta: vain tekemällä yhdessä Venäjän kanssa on mahdollista saavuttaa kestäviä tuloksia ja edesauttaa sitä, että kumpikin osapuoli oppii toiselta.

Koulutuspäällikkö Sari Autio-Sarasmo ja suunnittelija Eeva Korteniemi Aleksanteri-instituutista pitivät yhteisesityksen tutkimus- ja koulutusyhteistyöstä Venäjän kanssa. Autio-Sarasmon osuus käsittelee suomalais-venäläistä tutkimusyhteistyötä

ja sen kehitystä 1990-luvulta tähän päivään. Autio-Sarasmon mukaan Suomen Akatemian rahoitus on edelleen tutkimusyhteistyön keskeinen resurssi, mutta 2000-luvulla Venäjän vahvistunut taloudellinen tilanne on luonut edellytyksiä myös yhteisrahoitteisille tutkimus- ja koulutushankkeille. Samoin tutkimusaiheet ovat rahoitusrakenteen monipuolistumisen myötä alkaneet nousta yhä enemmän venäläisten kiinnostuksen ja asiantuntemuksen kohteista: siinä missä 1990-luvun tutkimusyhteistyöhankkeiden resurssit – ja vastaavasti myös tutkimusaiheet – tulivat lännestä, on 2000-luvulla suomalaisen ja venäläisen tutkimusyhteistyön saralla kehittynyt aito vuorovaikutus. Venäläinen asiantuntemus on vahvistunut ja sen myötä tieteellinen tasa-arvoisuus yhteishankkeissa kasvanut. Tutkimusyhteistyön kentässä tapahtuneen muutoksen keskeisimpänä seikkana Autio-Sarasmon esiin venäläistä yhteiskuntaa sisältäpäin ymmärtämään pyrkivien tutkimushankkeiden lisääntymisen. Korteniemen kirjoitus tässä lehdessä käsittelee hänen puheenvuoronsa teemoja.

Tämän jälkeen annettiin seminaarissa puheenvuoro venäläisille vieraille. Ensimmäisenä kuultiin Suomessa diplomi-insinöörien tutkinnon suorittaneen pietarilaisen Anatoli Baharevin mietteitä. Saimaan ammattikorkeakoulussa ja Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa opiskellut Baharev piti hyvänä asiana sitä, että korkeatasoinen suomalainen opetus on ilmaista ja korosti koulutuksen joustavuutta, tasa-arvoisuutta ja läpinäkyvyyttä. Hänen mukaansa on ensiarvoisen tärkeää, että arvosanat perustuvat tehtyyn työhön, eikä esim. korruptiolla voi vaikuttaa opintomenestykseen. Myös vähäinen hierarkia

opettajien ja oppilaiden välisissä suhteissa miellytti Baharevia. Tämän lisäksi hän painotti suomalaisen koulutuksen kansainvälistä mainetta ja kertoi, että suomalainen tutkinto on hyvin arvostettu Venäjällä työhauussa.

Pietarin talousyliopiston (St. Petersburg State University of Economics) kansainvälisistä asioista vastaava vararehtori Dmitri Vasilenko puolestaan korosti sitä, että kv-yhteistyön ongelmista ei pitäisi oletusarvoisesti tehdä juuri Venäjälle ominaisia, sillä hänen kokemuksensa mukaan esim. useilla ranskalaisilla ja italialaisilla yhteistyökorkeakouluilla on kv-toiminnassaan ollut samanlaatuisia ongelmia. Kuten Suomessa, myös Venäjän korkeakoulu-uudistuksen agendalla ovat muualla suoritettujen opintojen ja tutkintojen tunnustamiseen liittyvät asiat. Lisäksi Vasilenko kertoi Venäjän valtion myöntävän lisätukea niille korkeakouluille, joilla on kaksoistutkinto-ohjelmia ulkomaisten korkeakoulujen kanssa. Tämä oli teema, joka puhutti myös esitelmää seuranneessa *Learning Cafe* -ryhmyöskentelyssä. Suomalaisen korkeakoulujen edustajat olivat kohdanneet venäläisten partnereiden tekemissä yhteishanke-ehdotuksissa yhtäkästä innokkuutta kaksoistutkintoon tähtäävien hankkeiden käynnistämiseen.

Esitysten väliin yleisö sai äänestyskapuloiden avulla kertoa mielipiteensä päivän teemaan liittyvistä kysymyksistä. Esimerkiksi kysymykseen ”Miten uskot lukukausimaksujen vaikuttavan opiskelijamääriin” tuli seuraavat vastaukset:

77 % uskoi ulkomaisten opiskelijamäärien vähenevän

6,4 % uskoi määrien lisääntyvän
16,7 % oli sitä mieltä, ettei vaikutusta.

Kaiken kaikkiaan mahdolliset lukukausimaksut puhuttivat pal-

jon seminaarissa. Yleisöstä esitettiin mm. mielipiteitä, että nytkin kun opinnot ovat ilmaisia, niin venäläisten opiskelijoiden määrät ovat pieniä. Yhtenä selityksenä tälle nähtiin Suomen kallis hintataso. Lukukausimaksujen koettiin myös asettavan opiskelijat epätaasa-arvoiseen asemaan. Toisaalta yleisöstä myös peräänkuulutettiin suomalaisen korkeakoulutuksen valtavaa markkinapotentiaalia: suomalaisella korkeakoulutuksella on hyvä maine Venäjällä, joten tilaisuuteen olisi tartuttava nyt, kun rauta on kuumaa.

Vastaavasti yleisön mukaan Suomi-Venäjä -korkeakoulusuhteiden tärkeimpiä kehittämiskohteina ovat tasavertainen kumppanuus (27,6 % äänistä), kommunikaatio-ongelmat (23,7 % äänistä) ja viisumikäytännöt ja rajakäytännöt (15,8 % äänistä).

Kaiken kaikkiaan yksi seminaarin parhaimmista anneista

olivat iltapäivän työryhmät. Jokainen ryhmä keskusteli peräjälkeen kahdeksasta eri teemasta, joita olivat mm. koulutusvienti ja sen mahdollisuudet, liikkuvuuden lisäämisen eri keinot, *double degree* -koulutusohjelmat ja kieli- ja kulttuurierot vuorovaikutuksen haasteena. Seminaaripäivä vedettiin yhteen paneelikeskustelussa, jossa peräänkuulutettiin suomalaisen korkeakoulujen keskinäisen yhteistyön merkitystä Venäjä-hankkeita suunniteltaessa ja toteutettaessa. Päällekkäiset hankkeet ja resurssien hukkaaminen voidaan ehkäistä sillä, että kukin korkeakoulu keskittyy omaan substanssiosaamisalueeseensa ja ottaa samalla vastuun myös muista – Suomi ei ole niin iso maa, etteikö toimintaa suunniteltaessa voitaisi tietoa jakaa myös muille.

Laura Quist

Kansallisia heräämisiä

Slavistipäivässä Helsingissä Tieteiden talolla 15. helmikuuta pohdittiin slaavilaisten kansojen ja kielialueiden ”kansallisia heräämisiä” sekä historiallisesti että nykyhetken kannalta. Slavistipäivän luentoina kuultiin tšekin ja slovakien kielten ”heräämisestä” valistuksen ja romantiikan myötä, vähän myöhemmin alkaneesta bulgarialaisen kansakunnan rakentamisesta ja ukrainan ja valkovenäjän tunnustamisesta kansalliskieliksi, sekä nykypäivänä tapahtuvasta uuden kielen – montenegron – yrityksestä kansalliskieleksi.

Dosentti Helena Lehečková (Helsingin yliopisto) kävi läpi tšekin kielen aseman sen kukoistuksesta 150 vuoden taantuman kautta uudelleen elpymiseen. Tšekki oli kehittynyt saksan ja latinan puristuksesta kultakauden kukoistukseensa renessanssin aikana, mutta kolmikymmenvuo-

tisen sodan Valkeanvuoren taistelun 1620 jälkeinen rekatolisaatio toi saksan ja latinan virallisiksi kieliksi, ja tšekki jäi puhutuksi kieleksi, vähemmän arvostetuksi maaseudun kieleksi.

Lehečková esitteli kansallisen heräämisen kolmena vaiheena. Tärkeänä edellytyksenä oli maaorjuuden poisto 1781, sillä vapautettujen talonpoikien maaltamuuton myötä tšekki löysi tiensä kaupunkiin. 1700-luvun lopulla nk. rationalistit kehittivät tšekin kieltä uskoen sen arvoon, vaikka itse käyttivätkin saksaa ja latinaa. Heidän jälkeensä romantitot korjailivat kielen puutteita ja kirjoittivat Tšekille historian. Kolmas vaihe oli varsinainen kansanliike, jonka aikana kieli palasi kaunokirjallisuuteen, hallintoon, talouteen ja kouluihin. Tasa-arvoisen aseman tšekin kieli saavutti saksan rinnalla 1880-luvulla.